

## KÖNYV + KIKEZDETT MITOSZOK

### Eörsi László: „Irgalomnak helye nincs”

Az 1956-os forradalom és szabadságharc kivégzett résztvevői alcímű kötet szerzője, **Eörsi László** azzal már aligha vált ki nagyságrendi vitát, hogy teljességre törő lexikonjában 254 életrajzot ad közre. Több évtizedes kutatására alapozva a történész összegzése szerint 1956 decembere és 1961 decembere között 226 „ellenforradalmárt” akasztottak fel, négy esetben azért maradt el a végrehajtás, mert a haláraitéltek elhunytak a börtönben. További 24 főt a távollétükben ítélték jogerősen halálra, ezen verdiktek nyomán került disszidensek életrajza is a kötet függelékébe. Az egyszerűs lexikon közreadását páratlan forrásfeltárás előzte meg. Ma aligha akad **Eörsinek** olyan kollégája, aki hozzá hasonlóan végigolvasta, kijegyzetelte volna az ország levéltáraiba szétszóródott iratanyagot. A közreadott – dokumentumokkal, fényképekkel illusztrált – hiánypótló szócikkek rezüméje viszont minden bizonnyal újra vitákat provokál. **Eörsi** ugyanis több, nemcsak a politikai közfelfogásban, de némely történész berkekben is elfogadott mítoszt kezd ki sarkos megállapításával.



Leszögezi például, hogy a megtorlás kivégzettjei nem feltétlenül voltak mártírok vagy hősök: „34 fő tettei sokkal inkább rontottak 1956 presztízsén, mintsem javítottak volna”, ezért számúzta a kötet alcíméből a közkeletű jelzőket. Ennél is „szentségtörőbb” az az állítása, hogy a forradalom utáni megtorló perek döntő többsége már csak azért sem nevezhető koncepciósnak, mert a politikai rendőrség – az ÁVH-előd eljárásával szakítva – a valóban megtörténtek feltárására törekedett. Koncepció a Kádár-rendszer történelmi felfogása volt, az, ahogy a forradalmi cselekedeteket kriminalizálta.

KOSSUTH



REINER BAJO

## FILM + EGYESÜLT ERŐVEL

### Saját lifttel a pokolba

Nincs pokolabb egy kellemetlen szomszédnál. Különösen, ha fájó igazságokkal szembesít, és a lehető legrosszabb pillanatban áll elő velük. Daniel, a saját buborékában létező, sikeres színész Berlin keleti felén, a divatos Prenzlauer Berg városrészben lakik, amely az egyesítés óta alaposan megújult, ám megmaradtak az egykori NDK kellékei. A reggeleit egy lerobbant házban bérelt, saját lifttel felszerelt penthouse lakásban rituálisan kezdő Daniel annyira el van telve önmagával, hogy észre sem veszi, az átellenben lakó szemmel tartja őt és az egész családját. Csak akkor érzékeli, hogy valami nagyon nincs rendben vele, amikor egy ígéretes filmszerephez meghallgatásra Londonba menet belibben a közelmúltban ragadt sörözőbe. A pult-

nál közönyösen üldögélő Bruno rázúdítja, hogy az új kor elhozta csillogással teli élete valójában katasztrófa. Az egyre ingerültebbé váló Danielnek lassan leesik, hogy az egykori NDK-beli férfi nem véletlenül lát bele az életébe. A történet Daniel Brühlnek, a Good bye, Leninben 25 évesen feltűnt színésznek az ötlete volt, aki, ha már így alakult, a főszerepet és a rendezést is magára osztotta. A forgatókönyvet Daniel Kehlmannra, a szerep- és lélekvádorlás mesterére bízta, aki szellemes, fordulatokkal teli, a kelet- és nyugatnémetek között máig feszült viszonyokat tökéletesen érzékeltető párbeszédekkel teli cselekményt írt. Kettejük között van némi kapcsolódási pont: az írónak az Én és Kaminski című könyvéből készült, 2015-ben bemutatott filmben játszott Brühl a magabiztos, minden átgázoló műkritikust.

CIRKO FILM

## TÁRLAT + KITÉRŐK NÉLKÜL

### Matzon Ákos: Térkereső

Nem akart neves szobrász édesapja, Matzon Frigyes árnyékában művészi pályára lépni, ezért mérnöknek tanult Matzon Ákos, aki jóval elmúlt már 40 éves, amikor kedvtelésből készített néhány festményét beavagották egy kiállításra. Ettől fogva viszont nem volt megállás: intenzív alkotómunkával töltött bő három évtized következtet, melyek terméséből új kiállítása most retrospektív jellegű áttekintést ad. Matzon eddigi koherens, nagyobb kitérők nélküli életműve több szempontból is különleges. Nem a figuráción keresztül jutott el a nonfiguratív, zömében absztrakt geometrikus festészethez, hanem kezdettől ezt



TALÁLKOZÁSI PONT – SZÁM NÉLKÜL

műveli; alkotásait ebben a műfajban ritka érzelemgazdagság, transzcendencia jellemzi. Művein átsüt, hogy nem pusztán vizuális és esztétikai problémák foglalkoztatják, munkáinak a formalitáson túlmutató jelentésük van, gyakran a létezés lehetőségeit

és korlátait kutatják. Bár festőként tartják számon, ritkán marad meg a két dimenzió szigorúan vett keretei között. Nem klasszikus értelemben vett szobrokat készít; reliefszerű alkotásai önálló elemeknek a képsíkra ragasztásával születnek, így módon lépnek ki a térbe, szerepet kínálva a fény és az árnyék magát a kompozíciót is alakító játékanak. Számos művén ugyanakkor a rétegek a képsíktól „befelé” léteznek; a mélység érzetét ilyenkor egy formai újítás, a művész védjegyévé vált fénysávok adják. Ezek az alaplap átvágásával és a kivágott keskeny csíkban a kép hátoldalára helyezett tükrökkel jönnek létre, s meglepően dinamikusá teszik a műveit.

MŰCSARNOK, NOVEMBER 28-AIG